

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania S. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej schorzeniem
powstałym w czasie pełnienia służby wojskowej

w związku ze skargą ubezpieczonego o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 11 grudnia 2015 r. sygn. akt III AUa (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 lutego 2021 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 3 marca 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odrzuca zażalenie;

**II. przyznaje adwokatowi J. K. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w (...) tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie
odwołującego się w postępowaniu zażaleniowym z urzędu 120 zł
(sto dwadzieścia) podwyższone o stawkę podatku od towarów i
usług.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 marca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę S. N. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej schorzeniem powstałym w czasie pełnienia służby wojskowej. Sąd Apelacyjny przyjął, że skarga nawiązywała do podstawy wznowienia określonej w art. 403 § 2 k.p.c. Z okoliczności i dokumentów przywołanych przez wnioskodawcę wynikało, że dysponuje on prywatną opinią grafologiczną jako dowodem, który w jego ocenie mógł mieć wpływ na wynik sprawy, co najmniej od początku 2008 r. W związku z powyższym Sąd Apelacyjny na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucił skargę jako wniesioną po upływie wskazanego w 407 § 1 k.p.c. terminu. Ponadto, zważywszy na charakter oferowanych dowodów, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że nie stanowią one ustawowej podstawy wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., to jest dowodów i okoliczności, z których ubezpieczony nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Z rozstrzygnięciem Sądu Apelacyjnego nie zgodził się ubezpieczony. Zarzucił naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. w zw. z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., art. 407 § 1 k.p.c. w zw. z art. 410 k.p.c. oraz 410 k.p.c. Jego zdaniem wniesiona skarga o wznowienie postępowania dotyczyła przypadku uregulowanego w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., to jest oparcia wyroku na dokumencie podrobionym lub przerobionym, nie zaś wynikającego z art. 403 § 2 k.p.c. Wskazał również, że złożył skargę o wznowienie postępowania w najwcześniejszym możliwym terminie przy uwzględnieniu swojej wiedzy i zdolności spostrzegania - gdy tylko dowiedział się o takiej możliwości. Ponadto w ocenie ubezpieczonego, nawet jeżeli Sąd powziął wątpliwości co do zachowania terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, powinien zgodnie z art. 410 § 2 k.p.c. zażądać od ubezpieczonego uprawdopodobnienia okoliczności stwierdzających zachowanie terminu do wniesienia skargi. Sąd tymczasem jedynie określił ubezpieczonemu termin do złożenia pisma procesowego uzupełniającego skargę o wznowienie postępowania - co nie spełnia wymogów art. 410 § 2 k.p.c. Z uwagi na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może doprowadzić do zamierzonego skutku.

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469 z późn. zm. - dalej: "ustawa z dnia 4 lipca 2019 r.") zmodyfikowała zakres spraw podlegających rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy na skutek zażalenia wniesionego od postanowień sądu drugiej instancji. Uchyliła ona bowiem art. 394¹ § 2 k.p.c., który przewidywał, że w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługiwało na postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Konsekwencją zmian normatywnych wprowadzonych w art. 394¹ k.p.c. jest to, że obecnie Sąd Najwyższy rozpoznaje wyłącznie zażalenia na postanowienia sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.) oraz zażalenia wnoszone w związku z uchyleniem przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.). *De lege lata* nie jest dopuszczalne wniesienie do Sądu Najwyższego zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2020 r., III CZ 13/20, LEX nr 3029693 i z dnia 23 czerwca 2020 r., IV CZ 17/20, LEX nr 3063362). W niniejszej sprawie zażalenie zostało wniesione w dniu 28 sierpnia 2020 r., a więc już po wejściu w życie z dniem 7 listopada 2019 r. przepisów modyfikujących przepisy określające wnoszenie zażaleń na postanowienia sądu drugiej instancji do Sądu Najwyższego. Uzasadnia to ocenę ich dopuszczalności w oparciu o art. 394¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. W związku z tym uznać należy, że zażalenie to jako niedopuszczalne podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Niezależnie od powyższego zażalenie nie zostało złożone w ustawowym terminie. Odpis postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 3 marca 2020 r. wraz z uzasadnieniem został doręczony ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi z urzędu w dniu 25 sierpnia 2020 r. Zażalenie zostało wniesione przez pełnomocnika dnia 28 sierpnia 2020 r. (data stempla pocztowego na kopercie), a więc w tygodniowym terminie od tego doręczenia. Niemniej jednak do oceny dochowania terminu zastosowanie znaleźć musi art. 124 § 2 k.p.c. regulujący kwestię wpływu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia. W razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia zażalenia, dla którego sporządzenia ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez adwokata lub radcę prawnego, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu odpis postanowienia z urzędu, a termin do wniesienia zażalenia na postanowienie biegnie od dnia jego doręczenia pełnomocnikowi. Podobna regulacja została zawarta w art. 124 § 3 k.p.c. - w odniesieniu do skargi kasacyjnej. Chodzi tu jednak wyłącznie o sytuację, w której strona - w terminie otwartym do wniesienia środka zaskarżenia - wniosła o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z uwagi na tzw. przymus adwokacko-radcowski, nie mając tzw. zdolności postulacyjnej (art. 87¹ k.p.c.). Sytuacja taka nie miała miejsca w rozpoznawanej sprawie.

Ubezpieczonemu doręczono postanowienie z dnia 3 marca 2020 r. wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o zażaleniu 3 czerwca 2020 r., a wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został przez niego złożony dnia 13 lipca 2020 r., przy czym ubezpieczony nie złożył jednocześnie wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W zażaleniu z dnia 28 sierpnia 2020 r. pełnomocnik ubezpieczonego podniósł z ostrożności procesowej okoliczności mające przemawiać za przywróceniem terminu do złożenia zażalenia. Pełnomocnik wskazał, że wniosek o przyznanie pomocy prawnej z urzędu został złożony przez ubezpieczonego w biurze podawczym sądu w najwcześniejszym możliwym terminie, biorąc pod uwagę stan zdrowia i wiek ubezpieczonego oraz opuszczanie przez niego miejsca zamieszkania, z uwagi na pandemię COVID-19, jedynie wyjątkowo. Wskazał również na konieczność załączenia do pisma oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i

źródłach utrzymania. Okoliczności te nie znajdują jednak potwierdzenia w stanie faktycznym sprawy. Wniosek o ustanowienie pomocy prawnej z urzędu został przez ubezpieczonego przesłany przesyłką pocztową dnia 13 lipca 2020 r. (data stempla pocztowego na kopercie; przesyłka złożona w K.), oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania zostało natomiast przesłane dnia 6 sierpnia 2020 r. (data stempla pocztowego na kopercie; przesyłka złożona w K.) w wykonaniu zobowiązania sądu do uzupełnienia braków formalnych wniosku. Zauważyć należy również, że ubezpieczony korzystał z pełnomocnika z urzędu także na etapie postępowania ze skargi o wznowienie postępowania, przeto posiadał wiedzę o trybie występowania o przyznanie takiej pomocy. Nadto pełnomocnik we wniosku o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia nie przywołał okoliczności, które wskazywałyby nie tylko na brak możliwości podjęcie działania przez stronę osobiście, lecz także skorzystania z pomocy innych osób. Tymczasem podstawową przesłanką przywrócenia terminu jest brak winy strony w uchybieniu terminowi. Uchybienia strony noszące znamiona winy w jakiegokolwiek jej postaci, także winy polegającej na niedbalstwie, uniemożliwiają przywrócenie przez sąd uchybionego terminu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2019 r., I UZ 19/19, LEX nr 2779492). Przepis art. 168 § 1 k.p.c. dotyczący przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej nie może być interpretowany w sposób rozszerzający, ponieważ zasadą jest, że czynności procesowe powinny być dokonywane w terminie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2018 r., I UZ 69/17, LEX nr 2450280).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).